

אנו יודעים איזו מלאכה היא —

והא קא משמע לן התנא בברייתא באומר "במזיד ענוש כרת ונסקל", דהא, מלאכת הוצאה, היא מהנך דלא מספקן [מאותן מלאכות שאין ספק בחיוב סקילה עליהם].

אמר מר, בברייתא הנזכרת לעיל, אבל: ים, ובקעה, והאיסטונונית והכרמלית אינן לא כרשות היחיד ולא כרשות הרבים:

ומקשינן עלה: וכי בקעה אינו לא כרשות היחיד ולא כרשות הרבים!?

והא תנן במסכת טהרות [ו ו]: הבקעה, בימות החמה, שאין בה זרעים, ואנשים מהלכים בשדות, רשות היחיד היא לענין שבת, כי אינו מקום הילוך לרבים, שאין הרבים מסתלקים מן המסילה הכבושה לילך בשדות,

ורשות הרבים היא לענין טומאה, לענין ספק טומאה שנולד בה שהוא טהור.⁽¹³⁾

ואילו בימות הגשמים, שהוא זמן הזריעה ואין אנשים מהלכים בשדות, רשות היחיד היא לכך ולכך.

הרי מבואר, שהבקעה רשות היחיד היא לענין שבת!?

אמר תירץ עולא: לעולם, כרמלית הויא, ולא רשות היחיד. ואמאי קרי לה התנא לבקעה [במסכת טהרות] "רשות היחיד"? לפי שאינה רשות הרבים.

רב אשי אמר, תירץ:

כגון דאית לה לבקעה מחיצות, וכגון זו א-1
שנינו שהיא רשות היחיד לשבת.⁽¹⁾ ולהשמיענו באה המשנה, שמחיצות הבקעה, אף שלא הוקפו לדירה, מחיצות הן, ונעשית הבקעה רשות היחיד לחייב את הזורק לתוכה מרשות הרבים. אם כי אסור לטלטל בה ארבע אמות מדרבנן כמו בכרמלית.

וכי הא דאמר עולא אמר רבי יוחנן: אף שאין לטלטל ארבע אמות במקום ששטחו יותר ממאה על חמשים אמה ["בית סאתים" כשיעור חצר המשכן], ואף שמוקף מחיצות, כל שאין אותו מקום סמוך לבית ומשמש את בני הבית [שאינו "מוקף לדירה"], וכמבואר במסכת עירובין. בכל זאת, קרפף [מקום גדול מוקף מחיצות] שהוא גדול יותר מבית

כרת וחייב עליו חטאת.

13. כתב רש"י: רשות הרבים לטומאה: וספיקו טהור, דהא לאו מקום סתירה [של איש ואשה] הוא, שיש בני אדם נכנסים לה. [ולכן תלוי דין ספק טומאה במקום סתירה, משום] דספק טומאה לטמא [ברשות היחיד] מסוטה גמרינן לה [שאם כי נסתרה ואין כאן אלא ספק שמא נבעלה, הרי היא בדין טומאה לבעלה], והתם סתירה כתיב [שנאמר] "ונסתרה והיא נטמאה", דבמקום סתירה טמאה היא לבעלה מספק,

ומכאן אתה דן לשרץ, [שאם נולד ספק טומאה ברשות היחיד שהוא מקום סתירה, כי אז ספיקו טמא. ואם נולד הספק שלא במקום סתירה, כי אז ספיקו טהור. ולכן שם "רשות הרבים" אינו שוה בשבת ובטומאה, כי לענין שבת צריך שיהא מקום הילוך לרבים, ואילו לגבי טומאה, די בכך שהוא מקום שיש בני אדם הנכנסים לשם, כי שוב אינו מקום סתירה].

1. וכגון שיש בה פתחים, ונכנסים דרכם בני אדם, ומשום כך רשות הרבים היא לטומאה,

אלא עולא עצמו, **מאי טעמא לא אמר בשמעתי?** למה לא פירש את המשנה שם על פי שמועתו שלו בשם רבי יוחנן, וכמו שהעמידה רב אשי במוקפת מחיצות, והיא רשות היחיד גמורה, אלא שאסרו חכמים את הטלטול בה כדין כרמלית כיון שהמחיצות לא הוקפו לדירה?!

ומשנינן: **אמר לך עולא: אי דאית לה לבקעה מחיצות**, וכאשר העמיד רב אשי, וכי **"בקעה" קרי לה**, והרי **"קרפף" היא!** ובהכרח שאין הבקעה מוקפת מחיצות.

ורב אשי אמר לך: אי אפשר לפרש כפירושו של עולא, שאינה רשות היחיד, שהרי **"רשות היחיד" קתני באותה משנה**, ואם לא שמוקפת מחיצות, לא היה קורא לה התנא **"רשות היחיד"**.

שנינו בבבויטא: אבל ים ובקעה ואיסטונית **והכרמלית** אינה לא כרשות הרבים ולא כרשות היחיד:

ומקשה הגמרא על לשון הבבויטא **"והכרמלית"**: וכי **אטו כולחו**, האם ים בקעה ואיסטונית, **נמי לאו כרמלית נינהו**, עד שהתנא מוסיף עליהם את הכרמלית.

סאתים שלא הוקף לדירה,⁽²⁾ וכגון שעומד חוץ לעיר ומשמש כמחסן עצים, **ואפילו גדול כבית כור** [אלף וחמש מאות אמה על חמשים], **ואפילו כבית כוריים**, **הזורק לתוכו** מרשות הרבים הרי זה **חייב**, כזורק לרשות היחיד גמורה.

מאי טעמא? כי אף שמחיצותיו לא הוקפו לדירה, בכל זאת, מן התורה **מחיצה היא**, ולכן רשות היחיד גמורה היא מן התורה, **אלא שמהוסרת דיוורין**. ואסרו חכמים לטלטל בו כמו בכרמלית, ומשום שחששו חכמים: שמה מתוך שאין שם דירה, יבואו להחליפו ברשות הרבים.⁽³⁾

ומקשה הגמרא: **בשלמא רב אשי**, שהעמיד את המשנה במסכת שחרות האומרת שבקעה היא רשות היחיד בימות הגשמים, כפשוטה, שהיא אכן רשות היחיד מן התורה, ובכגון שיש לה מחיצות, ומן התורה היא רשות היחיד גמורה, אלא שחכמים אסרו את הטלטול בה כמו בכרמלית, כיון שמחיצותיה לא הוקפו לדירה, שפיר **לא אמר בעולא**, שפירש את המשנה בטהרות שלא כפשוטה, שהתנא קורא לבקעה רשות היחיד על אף שאין לה מחיצות, ואינה רשות היחיד מן התורה, וכל כוונתו היא לומר שאינה רשות הרבים.

רש"י.

ולבסוף ישב³], אין זה נחשב מוקף לדירה. וראה הערה 3.

3. נתבאר על פי רש"י בעירוובין סז ב, ד"ה לעולם ארישא. וחידושי רבי עקיבא איגר בגליון הש"ס ציין לדברי רש"י לקמן פ א ד"ה והוא שיש חיוב, ולדברי רש"י צט ב ד"ה מוקף לכרמלית, שמבואר בדבריו שם כי קרפף יותר

2. כתב רש"י "לא הוקף לדירה, שאין ביתו סמוך לה קודם היקף". ביאור דבריו, שלא נקרא "הוקף לדירה", אלא אם כן היה ביתו שם ואחר כך הקיף את הקרפף "ישב ולבסוף הוקף". אבל אם מתחילה הוקף כשלא היה ביתו אצלו, ואחר כך בנה ביתו סמוך לאותו היקף ["הוקף

[עמודים יש בשוק, שתולים בהם הסוחרים את סחורתם], נידון ככרמלית, ולא כרשות הרבים, ואף שהשוק עצמו רשות הרבים הוא, כי זה הוא "פלטיא" שהיא רשות הרבים.

ומפרשין: מאי טעמא? כי אף על גב דדרסי בה רבים בין העמודים, כיון דלא מסתגי להו בהדיא [כיון שאין יכולים לנוע שם בחפשיות, כי העמודים אינם זה כנגד זה], ככרמלית דמיא.⁽⁶⁾

אמר רבי זירא אמר רב יהודה: איצטבא שלפני העמודים [לפני אותם עמודים שנזכרו לעיל, יש איצטבאות שמניחים עליהם הסוחרים את סחורתם] והיא רחבה ארבעה וגבוהה שלשה טפחים,⁽⁷⁾ נידון ככרמלית.

כי אתא רב דימי מארץ ישראל לבבל, אמר לפרש את הברייתא בשם רבי יוחנן: לא נצרכה "והכרמלית" אלא להוסיף כרמלית אחרת, והיא, קרן זוית הסמוכה לרשות הרבים [הכניס אדם את ביתו לפנים והניח מקרקעו לרשות הרבים],⁽⁴⁾ וללמדנו שאף היא "כרמלית" ולא רשות הרבים.

דאף על גב דזימנין דדחקי ביה רבים ועיילי לגוה [פעמים שדוחקים הרבים ונכנסים לשם], בכל זאת, כיון דלא ניהא תשמישתיה [אינו נוח שם לשימוש הרבים] כי אין יכולים להכנס לשם ישירות דרך הילוכם, לכן אינה כרשות הרבים אלא כי כרמלית דמי.⁽⁵⁾

כי אתא רב דימי מארץ ישראל לבבל אמר עוד בשם רבי יוחנן: בין העמודין שבשוק

הרבים, מאחר שיש לה שלש מחיצות! וראה שם מה שביאר.

ובפירוש שני פירש רש"י: בית שפניו עומד באלכסון, שזויתו אחת סמוכה לרשות הרבים, והשניה משוכה מרשות הרבים, ולפנים זוית הבולטת מעכבת את הרבים מליכנס בהדיא בתוך כניסה של זוית האחרת.

5. הלשון לא דוקא, אלא כרמלית גמורה היא, והזורק לתוכה מרשות היחיד אינו חייב.

6. הלשון לא דוקא, וכרמלית גמורה היא.

7. נתבאר על פי הנדפס במוסגר בשולחן ערוך שמ"ה יד: אצטוונית, מקום שלפני החנויות שיושבים שם הסוחרים, [והוא "סטיו"], ואצטבא, הוא מקום שמניחין עליו פרקמטיא. ובשולחן ערוך שם כתב, שהיא גבוהה שלשה טפחים ורחבה ארבעה על ארבעה טפחים [כשאר

מבית סאתים שלא הוקף לדירה אינו רשות היחיד, ואינו חייב חטאת אם הכניס אליו מרשות הרבים. ותמה על דבריו מן הסוגיא כאן [וחתן השפת אמת בהגהותיו על השפת אמת, הוסיף עוד מדברי רש"י בסוכה מג א דמשמע כן].

ובשפת אמת יישב, שיש חילוק בין "אינו מוקף כלל לדירה" לבין "הוקף ולבסוף ישב". ורק אם אינו מוקף כלל לדירה, בזה סובר רש"י שאינו רשות היחיד כלל. אבל כשביתו סמוך לו אלא ש"הוקף ולבסוף ישב", הרי הוא רשות היחיד גמורה מן התורה, ובאופן זה עוסקת סוגייתנו. ומיהו סיים: וצ"ע.

4. כן פירש רש"י בפירוש אחד. ובשפת אמת העיר, דלפי זה משמע שיש למקום שלש מחיצות, כי מאחר שהאחד הכניס לפנים, הרי נשאר שתי מחיצות שכניו, ועם המחיצה שהכניס הרי כאן שלש מחיצות, ואם כן צריך ביאור: האין היינו סוברים שהיא "רשות

ומפרשת הגמרא: **למאן דאמר**, רבי יוחנן, **בין העמודים** נידון ככרמלית, **כל שכן איצטבא** שהיא נדונית ככרמלית.

אבל **למאן דאמר**, רב יהודה, **איצטבא** נידונית ככרמלית, **איצטבא** הוא שנידונית ככרמלית משום **דלא ניחא תשמישתיה**, אבל **בין העמודים דניחא תשמישתיה**, לא נידון ככרמלית אלא כרשות הרבים.

לישנא אחרינא⁽⁸⁾ מבאר מטעם אחר שמודה רב יהודה בין העמודים שהוא רשות

הרבים: **אבל בין העמודים**, דזימנין דררסי ליה רבים [פעמים שנכנסים הרבים לשם], **כרשות הרבים דמיא**.

אמר רבה בר שילא אמר רב הסדא: **לבינה** [סתם לבינה ארכה ורחבה שלשה טפחים, ואין לעוביה שיעור קבוע] שהיתה זקופה **כרשות הרבים**, וזרק ממרחק ארבע אמות דבילה שמינה או טיט, וטח [הדביק] בפניה של לבינה, הרי זה חייב, ומשום שפניה של לבינה אויר רשות הרבים הוא, ולכן הוא חייב.⁽⁹⁾

כרמלית].

והרשב"א כתב כאן: תמיהא לי: מאי קא משמע לן רב יהודה, הא בהדיא קתני בכרייתא "והאיצטונית"? ועוד: מאי "לפני העמודים" דקאמר, לימא "האיצטבא" סתם!?

ואולי אפילו באיצטבא שאינה גבוהה שלשה קאמר, ומפני שהוא לפני העמודים אינה נוחה לידרס, והלכך נפקא ליה מתורת רשות הרבים, וראה עוד שם. וראה בהמשך הסוגיא שנחלקו אמוראים בצוואה שאין דורסים עליה, אם נעשית היא "מקום פטור" כשהיא גבוהה פחות משלשה, ולכאורה פירושו של הרשב"א תלוי במחלוקת אמוראים זו].

8. ב"דקדוקי סופרים" כתב, שבספרים ישנים לא נמצאת רק הלישנא השניה, וכן הרי"ף והרא"ש לא הביאו רק את הלישנא השניה.

9. ואם תאמר: הרי בעינן הנחה על גבי מקום ארבעה על ארבעה, וכמבואר לעיל ד א? כתבו התוספות בשם ריב"א, כיון שרואה את הקרקע, נחשב כמונח על גבי קרקע. והר"י בתוספות חולק על זה ומפרש באופן שיש בפני הלבנה ארבעה על ארבעה טפחים, ראה שם. אך שיטת

רש"י בהכרח כהריב"א, וכמו שכתבו הרשב"א והמהרש"א. והראיה, שהרי פירש את ארכה רחבה ועוביה של לבינה, ובכולם אין ארבעה על ארבעה טפחים. וראה מה שהקשה המהרש"א [בדבריו על התוספות] על שיטת רש"י מסוגיית הגמרא לעיל ד ב. וראה בזה בחידושי חידושי רבי עקיבא איגר. וראה עוד ישוב לקושיא זו בהערות שב"חברותא" על התוספות.

ב. כתב רש"י: חייב אם זרק ארבע אמות, דהוי כמונח כרשות הרבים, דכל למטה מעשרה רשות הרבים הוא, ובלבד שינוח למטה משלשה דהוי כקרקע, או באויר כי האי דנדבקה בכותל, [לכאורה כוונת רש"י לדברי הריב"א שבתוספות, והיינו דקאמר: או שינוח למטה משלשה דאז אין צריך הנחה על גבי מקום ארבעה, וכמבואר לעיל ה א. או שהוא נח באויר ורואה את פני הקרקע]. וכדאמרינן במתניתין לקמן [ק א] "הזורק ארבע אמות בכותל [כגון שזרק דבילה שמינה והדביקה בכותל], למטה מעשרה טפחים כזורק בארץ, וחייב". וכי אמר "למטה מעשרה ברוחב ארבעה כרמלית, וכשאין רחב ארבעה מקום פטור הוא", כלומר, הוקשה לרש"י, הרי כלל הוא שמקום גבוה שלשה ורחב ארבעה כרמלית הוא, וכשאינו רחב ארבעה מקום פטור

קוציים] שברשות הרבים, הרי על גבם הוא "מקום פטור", אף על גב דלא גביהי שלשה טפחים, כיון שאין דורסים הרבים עליהם, שלא יזוקו.

חייא בר רב אמר: אפילו על גבי היזמי והיגי הוי "מקום פטור" רק אם הם גבוהים שלושה, כי בפחות מזה דורסים אותם הרבים בסנדליהם. אבל צואה שברשות הרבים, לא צריך שתהא גבוהה שלשה, כיון שאין הרבים דורסים עליה.

ורב אשי אמר: אפילו צואה צריך שתהא גבוהה שלשה כדי שתיחשב ל"מקום

אבל אם זרק על גבה של הלבינה הזקופה, ומתוך שארכה ורחבה שלשה טפחים, נמצא שכאשר נח החפץ על גבי הלבינה הזקופה הוא נח על משטח שהוא גבוה שלשה טפחים מעל פני רשות הרבים, והוא "מקום פטור",⁽¹⁰⁾ ולכן הוא פטור.⁽¹¹⁾

אביי ורבא דאמרי תרוייהו: מה שאמרנו, שגב הלבינה הוא "מקום פטור" והוא, שגבוה שלשה טפחים [וכך היא סתם לבינה, שארכה שלשה, וממילא בזקיפתה גבוהה היא שלשה], ומשום דלא דרסי לה רבים -

אבל היזמי והיגי [מיני שיחים שיש להם

אינה רשות הרבים.

11. **כתב המאירי:** ממה שכתבנו בשיעור כרמלית, למדת, שלבינה שיש לה רוחב ארבעה על ארבעה וגבוהה שלשה והיא ברשות הרבים, שהיא חולקת מקום לעצמה לידון ככרמלית. מעתה, אבל אם זרק על גבה, פטור אבל אסור מדין כרמלית, ואף על פי שעכשיו בזקיפתה נמצא רחבה - גבהה, וגבהה - רחבה, ונמצא שאינה רחבה ארבעה [על גבה, והרי אין כרמלית פחותה מארבעה על ארבעה], נעשה כשפודין של מתכת, [כלומר, כיון שבפניה יש ארבעה על ארבעה, הרי זה כאילו כל הלבינה יש בה ארבעה על ארבעה, וכעין שאמרו גבי נסרים רחבים ארבעה טפחים הפסולים לסכך בהן, שאפילו אם זקפן על צידן, הרי הם פסולים, דנעשו כשפודין של מתכת שהם פסולים לסוכה משום שמקבלים הם טומאה, ראה סוכה יד ב. וראה עוד עירובין ג א "נעשו כשפודין של מתכת", ובמאירי לקמן ח א בסוגיא דזרק כוורת]. ואם לא היתה רחבה ארבעה [אפילו בפניה], הרי זה "מקום פטור" ומותר.

הוא, ואם כן יש לדון את פני הלבינה או הכותל כ"מקום פטור", כיון שהוא גבוה שלשה ואינו רחב ארבעה, ולא כרשות הרבים!?

ומיישב רש"י: היינו בתשמיש המסויים כגון גב לבינה וראש כותל, או עמוד, דהני מסתיים תשמישתייהו, אבל אויר, כגון פני הכותל, דבר הנדבק בו לא הוי רשותא לנפשיה, אלא אי למטה מעשרה הוא, הוי רשות הרבים גמור, ואי למעלה מעשרה הוא דלא שלטי ביה רבים, הוי אוירא בעלמא מקום פטור, כדתנן באותה משנה דלקמן "למעלה מעשרה טפחים כזורק באויר".

ונראה מדברי רש"י, שאין החילוק משום שבכל "מקום פטור" אינו רואה את פני הקרקע של רשות הרבים, אלא ד"מקום פטור" רשות מחולקת היא מרשות הרבים, ואינה רשות בפני עצמה, אלא באותו מקום שהוא ראוי לתשמיש דהיינו על גב המקום, אבל על פניו שאינו ראוי לתשמיש אינו רשות בפני עצמו, ודין אנו אותו כנח באויר רשות הרבים.

10. כיון שאינה רחבה על גבה ארבעה על ארבעה טפחים, ואילו היתה רחבה ארבעה טפחים, כי אז היתה זו כרמלית, ובין כך ובין כך

פטור". (12)

אמר רבה דבי רב (13) שילא: כי אתא רב דימי מארץ ישראל לבבל, אמר בשם רבי יוחנן: אין כרמלית פחותה מארבעה על ארבעה טפחים, וכמו רשות היחיד. (14) ואם פחותה היא מכך, אינה אלא "מקום פטור", ומותר לכתחילה להוציא משם לרשות הרבים ולרשות היחיד. (15)

ואמר רב ששת: ותופפת הכרמלית עד גובה עשרה טפחים, ומפרש לה ואזילו.

ודנה הגמרא: מאי "ותופפת עד עשרה"?

אילימא, דאי איכא מחיצה עשרה הוא דהוי כרמלית, ואי לא, לא הוי כרמלית אלא "מקום פטור". (16)

ולא? וכי יתכן לומר שלא תהיה כרמלית אלא כשיש לה מחיצה עשרה! והאמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב: בית שאין בתוכו גובה עשרה טפחים, וקריוו [עובי תקרתו] משלימו לעשרה טפחים, כך הוא דינו:

על גגו — מותר לטלטל בכולו, שהרי רשות היחיד הוא, כדין גדר גבוה עשרה טפחים

משום שרשות בפני עצמה היא, וכל שאינו גבוה שלשה כארעא סמיכתא דמי, ולכן אפילו בצואה צריך שיהא גבוה שלשה. ולפי זה דברי רש"י הם כרב אשי שהלכה כמותו].

13. אולי צריך לומר "אמר רבה בר רב שילא", וכדלעיל.

14. כמבואר לקמן בעמוד ב: ואקילו בה [בכרמלית] רבנן, מקולי רשות היחיד. דאי איכא מקום ארבעה הוא דהויא כרמלית.

15. נתבאר על פי רש"י. והוא הדין שמותר לטלטל בה ארבע אמות, לדעת רוב הראשונים, ורש"י בכללם, שב"מקום פטור" מותר לטלטל ארבע אמות.

16. אי אפשר לומר שכרמלית היא דוקא כשיש לה מחיצה עשרה טפחים, שהרי כל מקום המוקף מחיצות עשרה טפחים רשות היחיד הוא, ולא כרמלית, ולכן פירש רש"י, כגון בקעה המוקפת גדר, והיא יתירה על בית סאתים ולא הוקפה לדירה. שבאופן זה, אף אם יש לה

12. בפשוטו גדר "מקום פטור" הוא, כיון שאין הרבים דורסים עליו, ממילא בטל ממנו שם רשות הרבים, וכיון שאינו רחב ארבעה שהוא שיעור כרמלית [כמבואר בהמשך הסוגיא], ממילא "מקום פטור" הוא.

אך מרש"י, כפי שיבואר בהמשך הענין בהערות, נראה, שהגדר הוא להיפך, כיון שהוא גבוה שלשה, שם רשות בפני עצמו עליו, והוא מבטל ממנו שם רשות הרבים שתחתיו. ולפי זה צריך ביאור: למה הדין תלוי ברבים דורסים עליו?? וצריך לומר, לכאורה, כיון שהרבים דורסים עליו, בטל הוא אצל רשות הרבים שתחתיו.

[ויתכן עוד, וכפי שיבואר בהמשך הענין בהערות ראה לזה מדברי רש"י, שבגדר "מקום פטור" נחלקו האמוראים כאן:]

לדעת הסבורים, שעל כל פנים בצואה כיון שאין הרבים דורסים עליו, הוי מקום פטור, הוא משום שבכך שאין הרבים דורסים עליו לבד בטל ממנו שם רשות הרבים, וממילא הוי "מקום פטור". ורב אשי סובר שאין די במה שאין הרבים דורסים עליו כדי שיתבטל ממנו שם רשות הרבים, ועיקר מה שאינו רשות הרבים הוא

ורחב ארבעה טפחים.

ואילו בתוכו, אין מטלטלין בו אלא בארבע⁽¹⁷⁾ [בתוך ארבע] אמות. כי מאחר שבתוך הבית אין לו מחיצות בגובה עשרה טפחים, שהרי חלל הבית הוא רק תשעה טפחים, הוא אינו נחשב רשות היחיד, אלא "כרמלית" הוא, ולכן אין מטלטלין בו ארבע אמות.

הרי מבואר להיפך, שדוקא משום שאין לו מחיצות עשרה, לכן הוי "כרמלית"⁽¹⁸⁾.

אלא, מכח קושיא זו, מפרשת הגמרא: מאי "ותופסת עד עשרה" דקאמר רב ששת? דעד עשרה טפחים הוא דהויא כרמלית, למעלה מעשרה טפחים לא הוי כרמלית. כלומר, מקום שהוא כרמלית משום שאין לו מחיצות ורחב ארבעה טפחים, אין שם כרמלית על המקום אלא עד גובה עשרה טפחים. אבל האויר שלמעלה מעשרה טפחים, "מקום פטור" הוא. וכמו רשות הרבים, שאין אוירה תופס אלא עד עשרה טפחים, ומשם ואילך "מקום פטור" הוא.⁽¹⁹⁾

מחיצות עשרה, כרמלית היא.

אך התוספות תמהו על רש"י, שהרי גם קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, כיון שיש לו מחיצות, רשות היחיד הוא מן התורה, וכמבואר בסוגיא לעיל!?! אך הפני יהושע תמה על תמיהתם, כי מה בכך שרשות היחיד הוא מן התורה, והרי מכל מקום, חכמים החמירו לעשותו ככרמלית, לאסור לטלטל בתוכו ולהוציא ממנו לכל רשות גמורה, ולענין זה אמרו כאן, שאין "כרמלית לחומרא" אלא כשיש לה מחיצות עשרה. ולפי מה שהובא לעיל בשם השפת אמת, שקרפף אינה רשות היחיד מן התורה כשלא הוקף כלל לדירה, ולא אמרו בגמרא שהוא רשות היחיד מן התורה אלא כש"הוקף ולבסוף ישב", אם כן יש לפרש את כוונת רש"י כאן בקרפף שלא הוקף לדירה כלל, שהוא אינו רשות היחיד מן התורה.

והתוספות פירשו שאין הכוונה למחיצות עשרה, אלא לאויר פתוח בגובה עשרה שראוי להקיפו במחיצות עשרה, ולמעט בקעה מקורה בגובה פחות מעשרה טפחים. וראה מה שנתבאר בהערות שב"חברותא" על התוספות.

17. כן צריך לומר. וכן הוא בגמרא בעמוד ב וברש"י כאן.

18. נתבאר על פי רש"י שכתב "אלמא איפכא שמעינן לה".

19. ראה לקמן בעמוד ב: ואקילו בה [בכרמלית] רבנן מקולי רשות היחיד ומקולי רשות הרבים, ומקולי רשות הרבים, דעד עשרה הוא דהויא כרמלית, למעלה מעשרה לא הויא כרמלית [ובלשון הרי"ף: ואי לא מקום פטור, וראה מהרש"א].

ב. כתב רש"י שעד עשרה הוי כרמלית, כי אויר של בקעה או של ים או של קרפף יתר על בית סאתים, תופס את שמו רק עד גובה עשרה, אבל למעלה מעשרה אין שם כרמלית על אוירו בדבר שאינו מסויים. כגון, אם היתה דבילה טחה על פני לבינה שבכרמלית, או על פני כותל שבכרמלית, או קלט מן האויר למעלה מעשרה, מותר להוציאה לכתחילה משם לרשות היחיד ולרשות הרבים, משום שאין שם כרמלית עליו. וטעם הדבר, כי כמו שאויר למעלה מעשרה ברשות הרבים לאו רשות הרבים הוא, כדתנן לקמן ק א "הזורק ארבע אמות כותל למעלה מעשרה טפחים כזורק באויר", לכן גם לגבי כרמלית הוא אינו נחשב לכרמלית.

ומה שכתב רש"י "מותר להוציא לכתחילה

מרשות הרבים, דאילו ברשות הרבים כי האי גוונא "מקום פטור" הוא, שהרי גב לבינה ברשות הרבים הגבוהה שלשה ואינה רחבה ארבעה טפחים, "מקום פטור" הוא, ובטל, ומותר לטלטל הימנו לרשות הרבים ולרשות היחיד, ואילו בכרמלית, יש על גב המקום המסויים שם הכרמלית שתחתיו אפילו למעלה משלשה ועד עשרה, ואנן הרי אמרינן בשמעתין, דהאי "תופסת עד עשרה" מקולי רשות הרבים הוא. הלכך לא מיתוקמא אלא באוירא.

ומדברי רש"י אלו מוכח כפי שנתבאר בהערה 12 בגדר "מקום פטור". כי אם נפרש כפשוטו, דמשום דלא דרסי לה רבים בטל ממנו שם רשות הרבים, וממילא מקום פטור הוא, אם כן מה ענין זה למקום גבוה שלשה בכרמלית, ששם "כרמלית" על המקום אינו תלוי כלל בדריסת הרבים!?! ובהכרח כפי שנתבאר לעיל בשיטת רש"י, ש"מקום פטור" אינו דבר שממילא משום דלא דרסי לה רבים, אלא שמקום בפני עצמו הוא, והוא המבטל מעליו שם הרשות שתחתיו, ולכן אין לחלק בין רשות הרבים לכרמלית.

[ולעיל הובאה סברא, שבדבר זה נחלקו האמוראים, ואותם האמוראים המחלקים בין לבינה והיזמי והיגי או צואה, באמת אין סוברים כן, אלא דמשום דלא דרסי לה רבים בטל ממנו שם רשות הרבים, וממילא הוא דהוי מקום פטור. ואף זה יש להוכיח מדברי רש"י אלו, שהרי אם לא כן, וכי לפי אמוראים אלו יהיה חילוק בין לבינה להיזמי והיגי או צואה העומדים בכרמלית, וכפי שהם מחלקים ברשות הרבים!?! והרי זה ודאי אינו, כי הכרמלית אינה מקום דריסת רבים כלל, ואין שייך לחלק בכל זה, ואם כן מה יהיה הגובה הנדרש למקום פטור בכרמלית!?!

ובהכרח, שכל דברי רש"י אלו לא נאמרו אלא

ממנו לרשות היחיד ולרשות הרבים", משמע שאף על קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה נאמרו דברים אלו, שהרי דבריו נסובים על כל שלשת הכרמליות שהזכיר רש"י. ולכאורה תמוה: הרי קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה רשות היחיד הוא מן התורה, ורשות היחיד עולה עד לרקיע, ואיך כתב רש"י, שמותר להוציא ממנו לרשות הרבים!?

ומוכרח לכאורה מדברי רש"י אלו, שקרפף שלא הוקף לדירה כלל, אינו רשות היחיד מן התורה, וכפי שנתבאר בשם השפת אמת בהערה 3 [וראה בר"ן שהביא דברי רש"י, ולא הזכיר קרפף, אלא בקעה וים בלבד].

מוסיף רש"י לבאר: ובדבר מסויים, כגון ראש עמוד וגב לבינה, ליכא לאוקמיה, כלומר, לא תמצא דין זה במי שעוקר או מניח מעל גבי דבר מסוים ולא מאויר, ומשום דאי אית ביה ארבעה, פשיטא דלמעלה מעשרה לא הוי כרמלית, דהא אפילו עמוד ברשות הרבים רשות היחיד הוא, ואי דלית ביה ארבעה נמי אי אפשר לאוקמיה, ומשום, דלמטה מעשרה מי הוי כרמלית!?! הא קאמר "אין כרמלית פחותה מארבעה".

[עיינן במהרש"א שתמה על לשון רש"י "דהא אפילו עמוד ברשות הרבים", והרי אנו עוסקים בעמוד ברשות הרבים, כי על עמוד שבכרמלית מדבר רש"י בהמשך הדברים!?! וראה מה שכתב בזה].

ומוסיף רש"י ומבאר, שאי אפשר לקיים דין זה בדבר מסויים: ואי בדקאי אותו עמוד בכרמלית, וכיון דלית בית ארבעה הוי שם אויר כרמלית עליו אילו היה גבוה פחות מעשרה. ובא רב ששת לומר, שאם גבוה אותו עמוד עשרה אין שם הכרמלית עליו. אף באופן זה אי אפשר לאוקמיה, דאם כן שיש על ראש העמוד שם הכרמלית שתחתיו, אילו היה גבוה פחות מעשרה טפחים, מצינו חומר בכרמלית

לרקייע. ואם כן, אי אפשר לפרש את דברי שמואל לענין רשות היחיד.

אלא, שמא תאמר, שכוונת שמואל היא ז-ב להשמיענו דאין אויר רשות הרבים למעלה מעשרה טפחים, אלא "מקום פטור" הוא. הרי אף כך אי אפשר לומר, כי מתניתין היא! משנה היא זו, ואין צריך שמואל להשמיענו זאת.

דתנן, הזורק ארבע אמות ברשות הרבים, ונח בפני הכותל באויר רשות הרבים, וכגון שזרק דבילה שמינה ונדבקה בו: אם נח למעלה מעשרה טפחים, הרי זה כזורק באויר, ופטור, שכל אויר למעלה מעשרה טפחים ברשות הרבים "מקום פטור" הוא.⁽¹⁾

ודברי רב ששת הם כי הא דאמר ליה שמואל לרב יהודה: שיננא! ⁽²⁰⁾ לא תיהוי במילי דשבתא למעלה מעשרה. כלומר, דיני שבת הם עד עשרה טפחים, ומפרש לה ואזיל.

והרי למאי הלכתא [לענין איזו רשות אמר כן שמואל], אם לא לענין כרמלית?

אילימא, דאין רשות היחיד למעלה מעשרה. הרי אי אפשר לומר כך, שהרי והאמר רב חסדא: נעץ קנה ברשות היחיד [ומן הסתם אין הקנה רחב ארבעה על ארבעה טפחים עד שיהא הוא עצמו רשות היחיד], זורק חפץ מרשות הרבים אל רשות היחיד, ונח על גביו, אפילו אם גברה הקנה מאה אמה, הרי זה חייב,⁽²¹⁾ מפני שרשות היחיד עולה עד

בהגהות למאירי ציון 225 בשם ספר השלמה. ג. ראה בפני יהושע שתמה על ההוה אמינא בגמרא שלא לפרש כפירוש זה, כי הוא פירוש פשוט, ראה שם.

20. יש מפרשים: שנון וחרף. ויש מפרשים: בעל שינים ארוכות.

21. ואם תאמר: כיון שאין הקנה רחב ארבעה, אם כן אין כאן הנחה על גבי מקום ארבעה! ? בענין זה דנה הגמרא בעמוד ב, ומבואר שם, שרב חסדא באמת סובר שאין צריך הנחה על גבי מקום ארבעה. ולעיל בתוספות ד ב ד"ה באילן, נחלקו בעלי התוספות, אם דוקא ברשות היחיד אין צריך שיהא הנחה על גבי מקום ארבעה לרב חסדא, או שמא אף ברשות הרבים.

1. ואף רשות היחיד — לחיבו משום מכניס מרשות הרבים לרשות היחיד — אין נעשה שם למעלה מעשרה טפחים, כי אין רשות היחיד למעלה מעשרה טפחים מפני רשות הרבים, אלא

לדעת רב אשי, שהשיעור לעולם הוא גובה שלשה, אבל לדעת החולקים, באמת אינו אלא דין ברשות הרבים, אבל בכרמלית לא שייך מקום פטור כלל].

וראה עוד ברש"י בעמוד ב ד"ה כזורק בארץ, שביאר שם את הטעם שהזורק וטח בכותל שברשות הרבים למטה מעשרה הוי כזורק בארץ, "דאיר רשות הרבים משנח משהו הוי הנחה, ולא דמי לנח על דבר מסויים למטה מעשרה, דהוא חשיב למהי רשות חשוב לעצמו, או כרמלית או מקום פטור, ולא היא הנחה ברשות הרבים". ומבואר מלשונו, כי משום שהוא רשות בפני עצמו, לכן מתבטל ממנו שם רשות הרבים, וכפי שנתבאר בדעתו.

והר"ן אחר שהביא דברי רש"י, כתב: ואחרים כתבו, שאפילו בדבר המסויים איכא לאוקמא, וכגון שאינו רחב ארבעה וקאי בכרמלית דהוי כרמלית, דנהי דאי קאי כהאי גוונא ברשות הרבים מקום פטור הוא, בכרמלית מצא מין את מינו וניעור, כדאמרינן בפירקא קמא דעירובין [ט א]. וראה עוד מה שהביא